

***ADVISORY COMMITTEE ON THE
FRAMEWORK CONVENTION FOR THE
PROTECTION OF NATIONAL MINORITIES***

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

GVT/COM/IV(2018)001
Romanian language version

Comments of the Government of Romania on the Fourth Opinion of the Advisory Committee on the implementation of the Framework Convention for the Protection of National Minorities by Romania - received on 16 February 2018

Comentariile Guvernului României la cea de-a IV a Opinie a Comitetului Consultativ al Convenției-cadru a CoE pentru Protecția Minorităților Naționale (FCNM)

I. Prezentare

România a fost printre primele state care au semnat Convenția-cadru pentru Protecția Minorităților naționale chiar în ziua adoptării, respectiv 1 februarie 1995 și primul stat care a ratificat-o la 29 aprilie 1995. Acest gest confirmă angajamentele asumate de întreg spectrul politic românesc și de autoritățile române pentru protecția și promovarea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale.

Acest angajament s-a dovedit a fi puternic și s-a reflectat în importantele măsuri legislative și în alocările financiare în favoarea persoanelor aparținând minorităților naționale care trăiesc în România. Măsurile și angajamentele asumate de autoritățile române în favoarea persoanelor aparținând minorităților naționale au fost consemnate și subliniate de Comitetul consultativ al Convenției-cadru în fiecare din avizele sale privind România. În toate aceste opinii, de la un ciclu de monitorizare la altul, s-au înregistrat progrese evidente în ceea ce privește protejarea și promovarea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale.

Cel de- al patrulea aviz, însă, evidențiază ca elemente negative:

- aspecte care nu au fost examinate în prealabil de către Comitetul consultativ ca fiind problematice din punctul de vedere al îndeplinirii obligațiilor care decurg din Convenția-cadru (în principiu adoptarea unei legislații-cadru privind minoritățile naționale);
- aspecte care depășesc domeniul de aplicare al controlului în temeiul Convenției-cadru, respectiv discriminarea pe alte motive decât cele referitoare la apartenența la o minoritate națională pe teritoriul României sau la incidentele rasiste care nu au legătură cu minoritățile naționale;
- aspecte problematice care nu reflectă realitatea, fiind copiate și lipite din diverse rapoarte alternative, fără o minimă verificare a conformității acestora.

Astfel, din citirea celei de-a IV a Opinii rezultă că România a înregistrat un regres semnificativ în ceea ce privește protecția și promovarea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, atunci când realitatea dovedește cu fermitate contrariul. Guvernul României nu împărtășește acest punct de vedere și va continua să promoveze standarde înalte de protecție a drepturilor persoanelor aparținând celor douăzeci (20) de minorități naționale istorice care trăiesc în România, în conformitate cu angajamentele internaționale asumate.

Guvernul României este, prin urmare, preocupat de modul în care această a IV a Opinie ignoră măsurile concrete luate de autoritățile române în favoarea persoanelor aparținând minorităților naționale, aceasta fiind, în primul rând, în detrimentul societății românești ca întreg, a persoanelor aparținând celor 20 de minorități naționale care trăiesc în România, a conviețuirii pașnice, precum și respectului și înțelegerii reciproce între majoritari și persoanele aparținând minorităților naționale, autoritățile române urmărind să construiască un model de societate în logica principiilor fundamentale care stau la baza mandatului Consiliului Europei.

Guvernul României este neplăcut surprins de abordările nejustificate pe care Comitetul Consultativ înțelege să le promoveze în contextul celei de-a IV a Opinii, în cazurile evidențiate mai jos în Comentarii, unele depășind chiar limitele mandatul său în dorința obscură de a dovedi o lipsă de respect general față de drepturile omului în România și se limitează să considere că această abordare, care poate fi considerată ca un nou standard de evaluare a îndeplinirii angajamentelor asumate de statele membre în cadrul Convenției-cadru, va fi aplicată uniform tuturor statelor părți, în interesul exclusiv al persoanelor aparținând tuturor minorităților naționale din statele semnatare ale Convenției cadru a Consiliului Europei pentru Protecția Minorităților Naționale.

Considerăm, de asemenea, că ar fi în interesul persoanelor aparținând minorităților naționale dacă Comitetul consultativ nu ar prezenta simple afirmații, ci ar aduce argumente puternice care să facă credibile concluziile și recomandările pe care le propune și ar ajuta statele semnatare să-și adapteze cu acuratețe politicile și măsurile în domeniul protecției drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale.

Guvernul României respinge ca inadecvate și dincolo de mandatul Comitetului Consultativ judecățile de valoare făcute cu privire la "reaa voință" a autorităților locale sau centrale din România sau în ceea ce privește pretinsa interpretare neunitară a instanțelor judecătorești din țara noastră și consideră că evaluarea Comitetului Consultativ trebuie să fie obiectivă și să se bazeze pe o analiză a experților asupra situației percepute în mod direct și nu a situației cunoscute prin intermediul unor intermediari. Autoritățile din România (centrale, locale sau judiciare) oferă numeroase surse de informații credibile și ușor accesibile. Evaluările bazate pe informații neconforme conduc la erori grave de judecată, care pun în discuție chiar ideea de profesionalism și expertiză a Comitetului Consultativ. Guvernul României își reafirmă disponibilitatea pentru un dialog deschis și continuu cu Comitetul consultativ, în dorința de a identifica cele mai bune opțiuni și soluții din cadrul Convenției-cadru pentru promovarea și protecția drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, asigurând în același timp un climat de toleranță și dialog.

Considerații de natură generală:

1. De la bun început, Guvernul României subliniază faptul că abordarea Convenției cadru în ceea ce privește drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale consacră **caracterul individual al acestora**, alături de importanța **dimensiunii interculturale a societăților** și, ca element foarte important în ceea ce privește construirea unei societăți incluzive și tolerante, **dimensiunea integrativă a politicilor naționale** în domeniul protecției și promovării drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale.

În acest context, Guvernul României subliniază că, în anumite cazuri, Comitetul Consultativ consideră că organizarea procesului de educație pentru o anumită minoritate reprezintă segregare, în alte cazuri identice Comitetul Consultativ consideră o organizare similară a procesului de educație ca o îndeplinire a obligațiilor României în baza Convenției-cadru. Astfel, în primul caz, organizarea procesului de educație pentru o minoritate națională este considerată a fi în contradicție cu prevederile Convenției-cadru, în timp ce, în aceleași cazuri, lipsa unei astfel de organizări a procesului de educație este considerată ca implicând nerespectarea obligațiilor care decurg din Convenția-cadru.

Față de aceste poziții ambivalente ale Comitetului Consultativ, Guvernul României subliniază faptul că legea actuală privind educația națională este un cadru solid pentru asigurarea dreptului la educație în limba maternă și dreptul de a învăța limba maternă pentru fiecare persoană care aparține oricărei dintre cele 20 de minorități naționale care trăiesc în România, inclusiv prin reglementarea posibilității ca aceste persoane să aibă întregul proces de învățământ în limba maternă (cu excepția limbii și literaturii române) în unități publice de învățământ specifice.

Guvernul României consideră ca fiind extrem de important ca integrarea minorităților în societățile unde trăiesc să fie evaluată corect de către Comitetul Consultativ, în cadrul politicilor generale privind minoritățile și a evaluărilor privind punerea în aplicare a prevederilor Convenției-cadru, în virtutea articolului 14 paragraful 3, articolului 20 și articolului 21 din Convenția-cadru.

2. În acest context, Guvernul României este neplăcut surprins de încercarea Comitetului Consultativ de a induce ideea că drepturile minorității maghiare din județele Mureș, Covasna și Harghita sunt încălcate de autoritățile române în absența recunoașterii "ținutului secuiesc - szeklerland". Dacă ar fi dorit să-și manifeste interesul pentru clarificarea chestiunii "ținutul secuiesc" – în interesul întregului popor român - experții și Comitetul Consultativ ar fi putut să consulte lucrări de specialitate despre istoria României, publicate în diferite limbi internaționale. Guvernul României nu poate decât să regrete această atitudine pasivă din partea Comitetului consultativ, care pune la îndoială bunele sale intenții.

Guvernul România se așteaptă ca, în exercitarea mandatului său, Comitetul Consultativ să manifeste respect pentru Constituția României, pentru istoria României și pentru organizarea politică și administrativă a țării noastre.

3. În plus, sistemul de protecție a drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale construit de Guvernul României, se axează în jurul drepturilor individuale, ca drepturi fundamentale inerente fiecărei persoane care se identifică ca aparținând unei anumite minorități. Guvernul României respinge orice inferență sau recomandare care să oblige sau să conducă la acordarea drepturilor colective minorităților naționale, deoarece nu există o astfel de obligație în temeiul dreptului internațional general.

Guvernul României subliniază că trimiterile din aceste comentarii la „minorități/minorităților naționale“ nu pot fi considerate în nici un caz ca o recunoaștere implicită de către autoritățile române a dimensiunii colective a drepturilor referitoare la persoanele aparținând minorităților naționale, care nu sunt menționate nicăieri în dreptul internațional. În plus, România subliniază faptul că 20 de minorități naționale istorice trăiesc pe teritoriul său, trimiterile din Convenția-cadru către minoritățile naționale fiind o referință la aceste minorități naționale în scopul aplicării acestui document pe întreg teritoriul României.

4. În ceea ce privește necesitatea unei legi-cadru privind minoritățile, Guvernul României subliniază faptul că nu există nicio obligație conform Convenției-cadru de a adopta o astfel de legislație generală în domeniul protecției drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale. Comitetul Consultativ nu a evaluat în rapoartele sale anterioare cu privire la România că lipsa unei legi generale privind statutul minorităților naționale împiedică promovarea și protecția drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale din România (în special a celor numeroase ca pondere în totalul populației).

De asemenea, Guvernul României nu are cunoștință despre existența unei politici generale a Comitetului Consultativ de a recomanda tuturor statelor părți adoptarea unei legi generale în domeniu, ca o condiție pentru îndeplinirea obligațiilor care decurg din Convenția-cadru.

Legislația relevantă în domeniul protecției drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale este de natură generală și se aplică fără discriminare, aplicarea acesteia nefiind lăsată la latitudinea autorităților locale. Orice acțiune sau lipsă de acțiune din partea autorităților locale care încalcă drepturile omului, inclusiv drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, este supusă controlului judiciar, accesul la justiție fiind garantat de legea fundamentală. Există, de asemenea, mecanisme impuse de orice sistem de norme de drept care asigură aplicarea uniformă și interpretarea oricărei legislații, legislația în domeniul minorităților naționale nefiind exceptată. În plus, Guvernul României respinge orice concluzie care ar presupune că accesul la justiție trebuie să fie limitat la chestiunile legate de protecția minorităților. O astfel de concluzie ar fi contrară legislației internaționale privind drepturile omului.

5. Într-un moment în care reapariția xenofobiei, rasismului și radicalismului politic la nivelul continentului european devin acute, România a reușit să mențină și să dezvolte un sistem solid de protecție a persoanelor aparținând minorităților naționale. Cel mai bun indicator în acest sens este faptul că, în prezent, nu există în Parlamentul României forțe politice cu o agendă rasistă, naționalistă sau șovină. Guvernul României salută evaluările și concluziile în acest sens conținute în cea de-a IV a Opiniei, dar acesta constată că aceste evaluări sunt evidențiate alături de considerații ale Comitetului Consultativ în preambulul avizului său, care menționează un anumit "naționalism exacerbat"¹. Aceasta este, încă o dată, o altă inconsistență în abordarea Comitetului Consultativ în cea de-a IV a Opiniei.

6. Guvernul României regretă că Comitetul Consultativ nu a reușit să evalueze situația drepturilor persoanelor aparținând etniei românești în acele unități administrativ-teritoriale din țara noastră unde aceștia se află în minoritate comparativ cu majoritatea etnică a respectivei unități administrativ-teritoriale.

7. În esență:

Pe baza principiilor solide ale Convenției-cadru, România a reușit să-și definească propriul model de protecție a drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale pentru toate cele 20 de minorități istorice, care trebuie evaluat pe baza propriilor merite și în contextul mai larg al sentimentului de toleranță, respect și acceptare reciprocă care s-a dezvoltat în cadrul societății românești. Acest sistem, care se referă la dreptul la identitatea culturală, lingvistică, religioasă, etnică a persoanelor aparținând minorităților naționale și nu la autonomia teritorială pe criterii etnice, a fost construit împreună cu și în beneficiul persoanelor aparținând minorităților naționale, dar și în beneficiul societății românești în ansamblu, pentru care diversitatea culturală și interculturalitatea sunt o resursă inestimabilă.

Dialogul structural dintre majoritate și minorități, participarea efectivă a persoanelor aparținând minorităților naționale la viața politică și social-economică a țării, încurajarea cunoașterii reciproce

¹ A se vedea paragraful 14 al celei de-a IV a Opiniei așa cum a fost transmis părții române.

au fost elementele esențiale ale politicilor statului român în domeniul minorităților naționale. Rezultatul tangibil este că, la nivelul întregii societăți, drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale sunt percepute ca fiind naturale și de necontestat.

Premisele oricăror politici în favoarea persoanelor aparținând minorităților naționale au fost respectarea diversității culturale și a dialogului intercultural, care sunt, de fapt, fundamentul oricărei societăți moderne care creează condițiile propice pentru exprimarea, conservarea și dezvoltarea identităților distincte. România a înțeles că diversitatea - ca obiectiv politic în domeniul minorităților naționale - aplicată cu bună credință este o valoare esențială a democrației. În același timp, abordarea românească a creat stimulente pentru persoanele aparținând minorităților naționale de a deveni membri activi ai societății românești în ansamblu.

Interacțiunea statului român cu organizațiile persoanelor aparținând minorităților naționale din România se bazează pe respectarea strictă a legislației în vigoare și pe neintervenția autorităților în activitatea lor internă (alegeri interne, programe și priorități). Aplicarea legii în acest domeniu este cea mai bună garanție acordată de autorități pentru independența și reprezentativitatea acestor organizații. Astfel, organizațiile aparținând minorităților naționale au devenit parteneri reali și de încredere în domeniile politic, social, economic și educațional. Guvernul României respinge ca nefondate concluziile Comitetului Consultativ care implică faptul că autoritățile române manipulează organizațiile reprezentative ale minorităților naționale și interferează cu dreptul la libertatea de întrunire sau de exprimare al acestora. Trebuie subliniat faptul că există numeroase asociații și organizații care reprezintă fiecare minoritate națională activă în principalele domenii ale vieții sociale și economice, toate fiind eligibile să primească fonduri de la bugetul de stat în conformitate cu legea relevantă². Participarea la alegerile parlamentare este reglementată de legislația specifică în domeniu, care permite un regim mai favorabil organizațiilor persoanelor aparținând minorităților naționale în comparație cu partidele politice care participă la procesul electoral.

Comitetul consultativ ar fi trebuit să diferențieze net delimitarea dintre acest regim juridic specific, care asigură participarea politică a minorităților în viața publică din România și regulile care guvernează dreptul la identitate etnică, lingvistică, culturală și religioasă. România este un exemplu unic în ceea ce privește dispoziția constituțională care garantează reprezentarea minorităților în Parlament/Camera Deputaților. Acest lucru demonstrează încă o dată încrederea pe care autoritățile române o acordă reprezentanților minorităților naționale și contribuția acestora la buna guvernare a societății românești în ansamblu.

Perioada scursă între cel de-al treilea ciclu de monitorizare și al patrulea ciclu de monitorizare a fost o fază de consolidare a drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale din România. Într-o epocă dominată la nivel internațional de crizele economice și recrudescența intoleranței și a

² În conformitate cu datele puse la dispoziție de Institutul pentru Studiu minorităților Naționale există cel puțin 2018 de asociații și organizații ale minorităților naționale active în principalele domenii ale vieții sociale și economice: religia, cultele religioase, cultura, educația, sănătatea, sprijinul social, protecția drepturilor omului, dezvoltarea, sportul și tineretul, protecția a mediului, a relațiilor internaționale și a altora. Baza de date creată de Institut este în permanență actualizată; informațiile despre existența unor astfel de organizații și asociere sunt furnizate de membrii minorităților naționale angajați în această organizație. Scopul bazei de date este de a "face un inventar al sistemelor instituționale ale minorităților naționale din România și de a crea o bază de date online care să ofere informații generale, ușor de accesat și să permită contactarea instituțiilor și a liderilor acestora. Prin crearea unei astfel de baze de date sperăm să creăm un cadru favorabil pentru dezvoltarea relațiilor interetnice între minoritățile din România" (<http://www.ispmn.gov.ro/page/institutiile-minoritatilor>)

xenofobiei, România a reușit să integreze armonios obiectivele specifice ale persoanelor aparținând minorităților naționale în politicile publice dezvoltate în beneficiul tuturor cetățenilor săi.

Cea mai bună dovadă a acceptării de către întreaga societate românească a valorilor fundamentale promovate de Consiliul Europei rămâne alegerea în 2014, prin sufragiu universal, a Președintelui României - cea mai înaltă demnitate a statului român - a unui cetățean român de etnie germană.

8. România a fost și va rămâne un promotor puternic al principiilor și mecanismelor prevăzute de Convenția-cadru și un susținător al unui dialog cuprinzător, orientat spre rezultate concrete cu Comitetul consultativ, Secretariatul și experții Convenției-cadru.

II. Constatări articol cu articol

Articolul 3 al Convenției-cadru

Domeniul de aplicare a Convenției-cadru

Referitor la ceangăi, în conformitate cu principiul auto-identificării³, Guvernul României le acordă acestor persoane fie protecție ca membri ai minorității maghiare, fie, pentru aceia care se consideră etnici români, sprijin pentru conservarea obiceiurilor, tradițiilor și culturii specifice.

Un mecanism similar este folosit pentru huțuli, respectiv aplicarea unui tratament similar celui acordat persoanelor aparținând minorităților naționale.

Situația aromânilor din România este abordată în același mod, prin aplicarea *dreptului la auto-identificare*. Marea majoritate a aromânilor se consideră „români”, făcând parte din istoria, spiritualitatea și cultura românească, parte a *națiunii române*. Între timp, specificul cultural al aromânilor - inclusiv păstrarea dialectului aromân – s-a păstrat, iar autoritățile române se angajează să mențină această abordare, inclusiv prin alocarea de resurse.

Simpla asociere, sugerată de experți, dintre finanțarea de către Ministerul Culturii și Identității Naționale al României a unor proiecte destinate aromânilor sau dialectului aromân - **dialect al limbii române** - ca parte a patrimoniului cultural românesc și ideea unui statut distinct al grupului etnic este, în esență, neîntemeiată deoarece nu există criterii obiective care ar putea conduce la considerarea aromânilor ca fiind o minoritate națională distinctă.

Guvernul României nu înțelege relevanța aspectelor semnalate de către Comitetul Consultativ atunci când consideră că „situația acestor persoane a rămas neschimbată” nefiind specificată situația la care se referă Comitetul Consultativ. După cum a fost menționat în raportul inițial și recunoscut de către Comitetul Consultativ, autoritățile române au luat măsuri pentru a-i include atât pe aromâni, cât și pe ceangăi în sfera protecției prevăzute de Convenția-cadru, deși nu le-a fost conferit statutul de *minoritate națională*. Prin urmare, situația de fapt cu privire la aceste persoane s-a schimbat în ceea ce privește protecția drepturilor lor. Situația nu s-a schimbat în ceea ce privește poziția României cu

³ După cum a fost subliniat în mod corect în Opinia Comitetului Consultativ, aplicarea dreptului la autodeterminare este circumscrisă criteriilor obiective; aplicarea sa nu poate conduce la situații absurde sau la o fragmentare exagerată a unei anumite minorități. Potrivit Raportului explicativ la art. 5 alin. 1, „(această) prevedere nu implică faptul că toate diferențele etnice, culturale, lingvistice sau religioase conduc în mod necesar la crearea minorităților naționale”.

privire la includerea acestor grupuri în noțiunea de *minoritate națională* din motive bine întemeiate (istorice, științifice), care au fost explicate în detaliu Comitetului Consultativ. Cu siguranță, excede mandatului Comitetului Consultativ să precizeze ce grupuri etnice din cadrul unui stat ar trebui sau nu să fie catalogate drept *minoritate națională*.

Recensământul

În ceea ce privește statisticile cu privire la minoritățile naționale din România, s-a înregistrat o scădere semnificativă a numărului de persoane care formează grupuri etnice, un fenomen care se încadrează în tendința generală de la nivelul întregii populații a României. Potrivit datelor publicate la data de 4 iulie 2013 de către Institutul Național de Statistică reprezentând rezultatele finale ale Recensământului populației și locuințelor din 2011 (www.ins.ro), structura etnică a populației stabile (rezidentă) a României în anul 2011 în raport cu cea din anul 2002 (înregistrată la recensământul anterior) este următoarea:

Grupuri etnice

	2002	2011
Maghiari	1.431.807	1.227.623
Romi	535.140	621.573
Ucraineni	61.098	50.920
Germani	59.764	36.042
Turci	32.098	27.698
Ruși -	35.791	23.487
Lipoveni		
Tătari	23.935	20.282
Sârbi	22.561	18.076
Slovaci	17.226	13.654
Bulgari	8.025	7.336
Croați	6.807	5.408
Greci	6,472	3.668
Italieni	3.288	3.203
Evrei	5.785	3.271
Cehi	3.941	2.477

Polonezi	3.559	2.543
Armeni	1.780	1.361
Macedoneni	695	1.264
Ruteni	257	497
Albanezi	477	407

Limba maternă

	2002	2011
Maghiară	1.443.970	1.259.914
Romani	237.570	245.677
Ucraineană	57.407	48.910
Germană	44.888	26.557
Turcă	28.115	25.302
Rusă	29.246	18.946
Tătară	21.272	17.677
Sârbă	20.411	16.805
Slovacă	16.027	12.802
Bulgară	6.735	6.518
Croată	6.355	5.167
Greacă	4.170	2.561
Italiană	2.531	2.949
Idiș	951	643
Cehă	3.381	2.174
Poloneză	2.690	2.079
Armeană	721	739
Macedoneană	482	769

Albaneză	469	318
Ruteană	163	420

Organizațiile minorităților naționale din cadrul Consiliului Minorităților Naționale (CMN), prin intermediul parlamentarilor lor, au fost rugați să participe la elaborarea chestionarelor, codurilor și listelor necesare pentru recensământ. Secretarul de stat al Departamentului pentru Relații Interetnice (DRI) a fost membru al Comisiei Centrale pentru Recensământul populației și locuințelor și a fost consultat în permanență cu privire la aspectele legate de reflectarea corectă a minorităților. În plus, mai ales în cadrul grupului etnic al romilor, multe persoane au fost instruite cu privire la metodologia de lucru și au participat ca operatori de recensământ.

În iulie 2017, Departamentul pentru Relații Interetnice (DRI) a elaborat un chestionar cu privire la aplicarea Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale. Chestionarul a fost transmis tuturor organizațiilor minorităților naționale reprezentate în cadrul Consiliului Minorităților Naționale. Datele primite de la organizațiile minorităților naționale au evidențiat noi informații cu privire la numărul persoanelor aparținând minorităților naționale obținute, în general, de pe piața muncii, din anchete și sondaje independente.

Prin urmare, **cehii și slovacii** au răspuns că „potrivit datelor publicate la data de 4 iulie 2013 de către Institutul Național de Statistică, reprezentând rezultatele finale ale Recensământului populației și locuințelor din 2011 (www.ins.ro), grupul etnic slovac cuprinde 13.654 persoane și cel ceh 2.477 persoane. Estimăm că populația de etnie slovacă este mai mare de 15.000 de persoane, deoarece în timpul operațiunilor de recensământ desfășurate în orașele mari, în cazul în care oamenii nu au fost găsiți acasă, operatorii de recensământ au luat în considerare numele de familie și în cazul familiilor mixte în care soțul era român, numele și familia acestuia au fost considerate a fi o familie de etnie română.” **Grecii** – „Potrivit statisticilor Uniunii Elenilor din România, în cele 20 de comunități teritoriale am înregistrat un număr estimativ de 10.000 de persoane (în medie 500 de membri în fiecare comunitate.” **Maghiarii** – „... potrivit rezultatelor finale ale Recensământului din anul 2011, populația stabilă a României era de 20.121.641 persoane, din care pentru 1.236.810 persoane apare observația „informații indisponibile” la rubrica „etnie”. În consecință, numărul și proporția minorităților naționale în cadrul recensământului sunt mai mici decât cele reale.”

Astfel, se poate concluziona că datele recensământului nu reflectă cu precizie numărul real al persoanelor aparținând minorităților naționale, fiind, de fapt, mult mai scăzute decât numărul efectiv. În viitor, autorităților române vor adapta metodologia pentru a obține date mai exacte, inclusiv prin procesarea informațiilor relevante obținute prin intermediul chestionarului din iulie 2017.

Recensământul nu este neapărat singurul indicator. Institutul Român pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale (ISPMN), instituție publică sub coordonarea DRI, colectează date și elaborează rapoarte cu privire la toate persoanele aparținând minorităților naționale din România. Activitatea ISPMN este utilizată de către autoritățile publice române (DRI, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Afacerilor Externe și Ministerul Justiției) pentru elaborarea politicilor relevante în domeniul protecției și promovării drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale.

În ceea ce privește nota Comitetului Consultativ referitoare la persoanele care se autodeclară aromâni, vlahi, macedo-români și istro-români, Guvernul României reiterează și insistă că aceste persoane nu aparțin unei etnii diferite de cea a românilor, ci vorbesc unul dintre dialectele limbii române. Există studii științifice asupra limbii române care stau la baza acestor concluzii și care sunt

susținute de către cel mai înalt for academic din România, Academia Română. Prin urmare, este absolut nerezonabil din partea Comitetului Consultativ să presupună că Guvernul României a negat sau ignorat dreptul la auto-identificare al acestor persoane și reiterează că exercitarea acestui drept nu poate conduce la situații absurde de modificare a cercetărilor și concluziilor științifice și a realității istorice a unui stat.

Articolul 4 – Evoluții în plan legislativ și al politicilor privind legislația privind minoritățile naționale

În capitolul introductiv, Guvernul României a respins ca nefondate constatările și recomandările Comitetului Consultativ în această chestiune specifică. Guvernul României este destul de surprins de aceste constatări ale Comitetului Consultativ în cea de-a patra rundă de evaluare a aceleiași legislații pe care România o are cu privire la minorități (care, de la al treilea ciclu de evaluare, nu a fost eliminată, ci, dimpotrivă, îmbunătățită pentru a răspunde nevoilor specifice ale persoanelor aparținând minorităților naționale). Obligația de a respecta legea este de natură generală și revine tuturor autorităților române, fie ele centrale sau locale, fie judecătorești. Orice caz de aplicare incorectă sau de neaplicare a legii poate fi sancționat în instanță.

Pe de altă parte, trebuie subliniat faptul că în legislația românească nu există nici un fel de *impunitate datorită etniei sau suspendarea aplicării legii din cauza etnicității*. Toți cetățenii români, indiferent de etnie, sunt egali în fața legii.

Guvernul României notează că aceste constatări ale Comitetului consultativ cu privire la legislația în domeniul minorităților naționale sunt făcute în contextul articolului 4 referitor la *nediscriminare*. Guvernul României nu reușește însă să înțeleagă argumentul Comitetului Consultativ că adoptarea unei astfel de legislații cuprinzătoare ar asigura „egalitatea deplină și efectivă” între persoanele aparținând minorităților naționale și majoritate în toate domeniile vieții economice, sociale, politice și culturale (așa cum este prevăzut în articolul 4 paragraful 2 al Convenției-cadru) și ar pune astfel capăt discriminării cu care se confruntă persoanele aparținând minorităților naționale din România.

Mai mult decât atât, Guvernul României nu înțelege argumentele care stau la baza concluziei Comitetului Consultativ potrivit căreia, din cauza unei presupuse „rele intenții” a autorităților locale să aplice legislația relevantă în domeniul protecției persoanelor aparținând minorităților naționale, trebuie adoptată o legislație cuprinzătoare în domeniul protecției și promovării drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale. Această legislație va avea aceeași forță juridică ca orice alt act normativ deja în vigoare care abordează drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și pe care autoritățile române (centrale sau locale) și-au asumat deja obligația de a-l aplica.

Prevenirea și protecția împotriva discriminării

În ceea ce privește situația Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) - în 2017, 89 de posturi din cadrul acestei instituții au fost finanțate și, la sfârșitul anului, a fost înregistrat un număr de 67 de salariați.

O componentă importantă a CNCD este activitatea de prevenire a oricărei forme de discriminare. În vederea desfășurării activității de prevenire, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării derulează la nivel local, regional și național campanii, programe și sesiuni de informare destinate creșterii gradului de conștientizare cu privire la drepturile omului, principiul egalității și efectele discriminării. Schimbul de experiență și cooperarea cu alte instituții europene în domeniul drepturilor

omului este asigurat, de asemenea, prin intermediul departamentelor specializate din cadrul instituției. Toate proiectele CNCD au vizat promovarea egalității și diversității, concentrându-se, cu prioritate, pe eliminarea stereotipurilor, schimbarea mentalităților și practicilor discriminatorii pentru a atinge obiectivul egalității sociale.

Guvernul României a luat notă de concluziile Comitetului Consultativ, conform cărora, numărul mic de petiții privind presupuse încălcări ale drepturilor pe criterii etnice adresate Avocatului Poporului este o dovadă a lipsei de încredere a cetățenilor români aparținând minorităților naționale în această instituție. Guvernul României a observat, de asemenea, că este reiterată, de fapt, o concluzie mai veche a Comitetului Consultativ, din rapoartele anterioare. Guvernul României consideră că această reiterare a unei concluzii mai vechi, care pare a fi nefondată, este, în fapt, extrem de problematică; se ridică întrebarea dacă nu cumva menținerea unui număr mic de petiții adresate Avocatului Poporului este, de fapt, o dovadă a absenței unei tendințe generale de discriminare pe motive etnice în cadrul societății românești. O astfel de concluzie ar corespunde și în lumina numărului de petiții adresate CNCD privind discriminarea pe motive etnice, care este, de asemenea, destul de mic.

Mai mult, adjunctul Avocatului Poporului, responsabil printre altele de cultele religioase și minoritățile religioase, este de etnie maghiară, aparținând, deci, unei minorități naționale. Nominalizarea unei persoane aparținând unei minorități naționale a avut scopul de a consolida încrederea în instituția Avocatului Poporului.

Aplicarea principiului egalității și nediscriminării față de romi

Guvernul României acordă o atenție deosebită problemei locuințelor pentru romi, un aspect prioritar în cadrul Strategiei guvernamentale pentru incluziunea romilor, care are ca obiectiv: construcția de locuințe sociale la care persoanele aparținând minorității rome, cu venituri mici, să aibă acces fără discriminare; reabilitarea locuințelor în zonele locuite de persoane vulnerabile, aparținând minorității rome; dezvoltarea infrastructurii pentru utilități publice în aceste zone; sprijinirea eliberării documentelor de proprietate.

Măsurile special menite să conducă la depășirea obstacolelor întâlnite de romi în procesul de soluționare a situației locative includ:

- Identificarea modalităților concrete de a înregistra persoanele care au situații locative foarte proaste, precum: înregistrarea în Registrul Agricol cu scopul de a avea o statistică a locuințelor/spațiilor de locuit cu destinația de locuință.
- Facilitarea accesului la servicii juridice cu scopul de a obține documente de proprietate/de identitate.
- Oferirea de soluții pentru asigurarea unor condiții de locuire rezonabile (menținerea familiei împreună, evitarea abandonului școlar), în cazul în care se impune evacuarea din necesitatea unei demolări a locuinței (și utilizarea terenului pentru alte scopuri).
- Includerea unor prevederi în deciziile consiliilor locale, în sensul stabilirii unor măsuri care să fie luate în astfel de situații și pentru alocarea bugetului necesar închirierii/sprijinului financiar pentru familii/persoanele evacuate.
- Comunicarea din timp a deciziilor și facilitarea dialogului dintre autorități și societatea civilă prin intermediul organizațiilor active în acest domeniu.

Referitor la procedurile de evacuare a chiriașilor, conform Art. 1831 din Codul Civil, dacă prin lege nu se prevede altfel, evacuarea chiriașului se face în baza unei hotărâri judecătorești, ca urmare a unei proceduri în contradictoriu.

Două cazuri de evacuare sunt prevăzute de legislație, relevante pentru orice persoană, independent de etnie:

- Situația în care există în aparență o relație contractuală în desfășurare (spre exemplu, o dispută legată de reînnoirea unui contract); dacă chiriașul nu respectă obligațiile contractuale, sau dacă chiriașul, prin comportamentul său, face imposibilă coabitarea cu alte persoane care locuiesc în clădire sau în vecinătate, proprietarul poate solicita în instanță terminarea contractului de închiriere.
- Situația în care contractul a expirat și fostul chiriaș continua să folosească proprietatea imobilă fără titlu legal, sau situația în care nu a fost încheiat niciun contract pe locuința ocupată de o persoană fără titlu legal.

În cea de-a doua ipoteză, legislația prevede o procedură simplificată pentru evacuare, având în vedere absența unui titlu legal pentru ocuparea locuinței. Procedura simplificată este, de asemenea, una judiciară, dar, având în vedere aplicarea ei limitată, este caracterizată de celeritate și dezbateri rapide. Totuși, fostul chiriaș sau ocupant poate contesta evacuarea deși el/ea nu pot cere suspendarea evacuării, cu excepția cazurilor în care fostul chiriaș depune o sumă echivalentă sumelor chiriilor restante și care rămân de plătit pe perioada procedurii.

Dacă fostul chiriaș sau ocupant nu părăsește de bună voie proprietatea, executarea silită a deciziei poate fi inițiată. În baza art. 897 al Codului de Procedură Civilă, dacă partea obligată să evacueze ori să predea un imobil nu își îndeplinește această obligație în termen de 8 zile de la comunicarea încheierii de încuviințare a executării, ea va fi îndepărtată prin executare silită, iar imobilul va fi predat celui îndreptățit.

Suplimentar, conform Art. 896 al Codului de Procedură Civilă, nicio evacuare din imobilele cu destinație de locuință nu poate fi făcută de la data de 1 decembrie și până la data de 1 martie a anului următor, decât dacă creditorul face dovada că, în sensul dispozițiilor legislației locale, el și familia sa nu au la dispoziție o locuință corespunzătoare ori că debitorul și familia sa au o altă locuință corespunzătoare în care s-ar putea muta de îndată.

Această prevedere nu se aplică în cazul evacuării persoanelor care ocupă abuziv, pe căi de fapt, fără niciun titlu, o locuință și nici celor care au fost evacuați pentru că pun în pericol relațiile de conviețuire sau tulbură în mod grav liniștea publică.

În plus, în conformitate cu legea privind executarea silită a deciziilor, o solicitare de suspendare a executării poate fi depusă de chiriaș sau fostul chiriaș. Chiar și în cazul procedurii simplificate de evacuare, există posibilitatea de a solicita suspendarea, după depunerea unei sume echivalente sumelor chiriilor restante și care rămân de plătit pe perioada procedurii.

De aceea, în ambele ipoteze de evacuare a chiriașilor și foștilor chiriași, are loc o revizuire judiciară și legea prevede garanții judiciare împotriva unei evacuări abuzive.

Articolul 5 al Convenției Cadru

Sprijinul de stat pentru conservarea culturii minorităților naționale

Guvernul României oferă, în prezent, sprijin financiar de la bugetul de stat pentru 19 organizații ale minorităților naționale reprezentate în Consiliul Minorităților Naționale și în Parlamentul României.

În 2015, la paragraful a) al Anexei 3/13/02a la bugetul Secretariatului General al Guvernului, aprobat prin Legea Bugetului de Stat (lege organică) pe 2015, cu nr. 186/2014, suma de **91.443 mii RON a fost alocată pentru susținerea organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale**, reprezentați în Consiliul Minorităților Naționale. Suma a fost suplimentată până la finalul anului 2015 până la valoarea totală de **102.401 mii de RON**.

Toate cele 19 organizații au solicitat și primit până la finalul anului 2015 totalul sumelor care le-au fost alocate. Conform datelor DRI, organizațiile persoanelor aparținând minorităților naționale au utilizat sume din alte surse în proporție de 0,03 – 10% în 2015, rezultând într-o rată a contribuției din alte surse pentru toate organizațiile de până la 6,01%.

Pentru anul fiscal 2016, au fost alocate **105.401 mii de RON** în susținerea organizațiilor minorităților naționale reprezentate în CMN, iar în 2017 au fost alocate **105.000 de mii de RON**⁴.

Până în 2017, conform Hotărârilor anuale de Guvern privind aprobarea alocării și utilizării fondurilor în beneficiul organizațiilor persoanelor aparținând minorităților naționale. *"(...) utilizarea și justificarea fondurilor alocate organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale ar trebui să fie conform cu protocoalele încheiate între organizațiile persoanelor aparținând minorităților naționale și Departamentul pentru relații Interetnice (...)".* Protocolul specifică categoriile de cheltuieli care pot fi parțial decontate din aceste alocări: cheltuielile materiale pentru operarea birourilor și sucursalelor, întreținerea, cheltuielile de personal, finanțarea presei, publicarea de cărți, de manuale școlare sau alte publicații, cheltuielile pentru organizarea unei game variate de activități culturale (seminarii, mese rotunde, conferințe, festivaluri, competiții etc în România și în străinătate); cheltuieli pentru investiții în bunuri mobile și imobile; cheltuieli pentru co-finanțarea programelor europene și internaționale. Începând cu anul fiscal 2017, categoriile de cheltuieli care pot fi acoperite parțial din alocările de la bugetul de stat au fost incluse și în textul Hotărârii de Guvern nr. 209/2017, care reglementează alocarea și utilizarea sumelor în sprijinul organizațiilor cetățenilor care aparțin minorităților naționale. Fiecare organizație decide singură cum va aloca sumele primite de la bugetul de stat pe categorii de cheltuieli. **Prin urmare, conducerea fiecărei organizații a cetățenilor care aparțin minorităților naționale decide cu privire la cheltuirea propriu-zisă a sumelor alocate de la bugetul de stat pe categorii de cheltuieli.**

⁴ Dincolo de fondurile primite de la bugetul de stat prin intermediul Departamentului pentru relații interetnice, organizațiile și asociațiile persoanelor aparținând minorităților naționale primesc fonduri suplimentare din alte surse, inclusiv prin alocările din partea statelor înrudite. Spre exemplu, Comunitatea lipovenilor ruși din România au primit fonduri pentru diverse programe din partea Ministerului rus al educației, Ministerului rus al culturii și „Russkyi mir”. Fundația Uniunii Elene din România a primit fonduri pentru diverse activități din partea Ministerului român al educației, Ministerului Culturii și Primăriei Ploiești. Uniunea Polonezilor din România a primit fonduri din partea Ministerului Afacerilor Externe al Poloniei, prin intermediul Ambasadei Poloniei la București, precum și din partea Fundației ”Semper Polonia”. Minoritatea ungară a primit, de asemenea, finanțare de la bugetul de stat al Ungariei (a se vedea ca exemplu Ordonanța Guvernului Ungar nr. 2061 din 27 decembrie 2017 privind asistența oferită organizațiilor din străinătate (https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A17H2061.KOR×hift=ffffff4&xtreferer=0000001.TXT) și Ordonanța Guvernului ungar cu nr. 2074 din 28 decembrie 2017 privind resursele necesare pentru programe în Transilvania și asigurarea asistenței financiare (https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A17H2074.KOR×hift=ffffff4&xtreferer=0000001.TXT)).

Secretariatul General al Guvernului României alocă lunar sau la trei luni sumele destinate susținerii organizațiilor persoanelor aparținând minorităților naționale reprezentate în CMN. Organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale raportează lunar către Departamentul pentru Relații Interetnice cu privire la utilizarea fondurilor care le-au fost alocate de la bugetul de stat. Procesul de raportare se realizează conform prevederilor Hotărârilor de Guvern anuale, care guvernează alocarea și utilizarea fondurilor de la bugetul de stat pentru aceste organizații.

Este important de remarcat că toate organizațiile minorităților naționale și, în general, organizațiile/asociațiile active în domeniul relevant pentru protecția drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale și protecția drepturilor omului pot solicita Departamentului pentru Relații Interetnice finanțări nerambursabile pentru proiecte în acest domeniu.

Conform Legii 350/2005 privind regimul finanțărilor publice nerambursabile pentru activitățile non-profit de interes general, DRI organizează anual un apel de proiecte pentru alocarea granturilor pentru desfășurarea proiectelor inter-etnice sau pentru proiecte menite să promoveze identitatea culturală, lingvistică și religioasă și drepturile cetățenilor aparținând minorităților naționale, precum și pentru proiecte dedicate promovării toleranței și nediscriminării.

În concluzie, orice organizație neguvernamentală sau asociație active în domeniul minorităților naționale poate beneficia de granturi de la bugetul de stat, nu numai organizațiilor reprezentate Consiliul Minorităților Naționale. Astfel, Guvernul României consideră că afirmația Comitetului Consultativ privind "(...) problema monopolizării și centralizării resurselor și luării deciziei (...)” este falsă, nu se bazează pe realități concrete.

Cu privire la așa-zisul "Ținut Secuiesc"

Guvernul României reiterează și cu această ocazie (întrucât a fost deja prezentată în extenso experților care au vizitat România în timpul procesului de monitorizare) poziția sa cu privire la "ținutul secuiesc/ szeklerland".

Această regiune nu este și nu a fost niciodată în istoria României o provincie istorică distinctă sau altă formă de unitate administrativă teritorială. Actualul așa-numit "szeklerland –ținutul secuiesc" nu are nicio legătură istorică cu zona locuită în Evul Mediu de secui, precum nu are nicio legătură cu autoguvernarea parțială a secuilor din aceeași perioadă istorică.

Actualul așa-zis „szeklerland–ținutul secuiesc”⁵ este o formula imagologică adunând sub o denumire părți distincte ale trei județe românești (Mureș, Harghita, Covasna) cu scopul creării unei regiuni compacte cu majoritate maghiară și solicitării autonomiei teritoriale pe baza criteriului etnic. Aceasta contravine tuturor documentelor internaționale, inclusiv Convenției Cadru, care militează pentru integrarea minorităților în societățile în care acestea trăiesc și nu pentru segregarea lor, prin crearea unor unități teritoriale special, autogovernate, strict pe baze etnice. Pentru a reaminti Opinia Comisiei de la Veneția privind statutul etno-cultural al Districtului Taraclia, "nu există un drept la aranjamente teritoriale pentru minorități în dreptul internațional"⁶. Crearea unei astfel de unități teritoriale etnice este categoric împotriva legii fundamentale a României. Este și împotriva tuturor documentelor internaționale, inclusiv a Convenției-cadru, care militează pentru integrarea

⁵ Din punct de vedere etnic, Secuții erau distincți de maghiari, dar au fost asimilați minorității maghiare pe motivul că vorbeau aceeași limbă.

⁶ CDL-AD(2016)035, para. 132

minorităților în societățile în care acestea trăiesc, obiectiv care nu poate fi atins prin crearea unor unități teritoriale distincte, organizate strict pe baze etnice.

Reforma administrativă, care este avută în vedere în România, ține cont doar de criteriile de performanță economică și nu este direcționată împotriva unei minorități naționale sau construită pe criteriile etnice⁷.

Absența „szeklerland–*ținutul secuiesc*” din istoria României creează distincția clară între acesta și provinciile istorice ale României (mai exact Banat, Crișana, Bucovina, Transilvania, Moldova, Muntenia, Oltenia, Dobrogea). Aceste provincii nu au un caracter etnic, ele incluzând populația de pe teritoriul lor, indiferent de etnie. De fapt, „szeklerland–*ținutul secuiesc*” este parte a provinciei istorice Transilvania, care include județele situate în acest teritoriu: Covasna, Harghita and Mureș.

România are un cadru legal clar privind utilizarea simbolurilor (inclusiv a steagurilor), care trebuie respectat de toți cetățenii României, ca parte a oricărui sistem de drept. Conform art. 20 al Convenției Cadru privind Minoritățile Naționale, persoanele aparținând minorităților naționale au obligația de a respecta legislația națională. Legislația României nu interzice utilizarea anumitor simboluri ale minorităților naționale **în privat**, în timp ce reglementează, totuși, condițiile în care simbolurile sunt folosite în public; mai mult, legea română permite folosirea simbolurilor minorităților în cadrul manifestărilor culturale și religioase.

Guvernul României nu înțelege argumentele Comitetului Consultativ care au stat la baza aprecierii că România a încălcat drepturile minorității maghiare din Covasna, Harghita și Mureș prevăzute de Convenție. Nu există nimic în paragrafele relevante ale celei de-a patra Opinii, nici chiar în para. 51, care să dovedească vreo acțiune a autorităților române împotriva drepturilor de care persoanele aparținând minorității maghiare beneficiază conform Convenției Cadru. O decizie a unei instanțe judiciare, cu motivație solidă conform legii, care nu este mulțumitoare pentru reprezentanții anumitor minorități naționale, dar care protejează interesul general, nu poate fi utilizată ca pretext pentru a considera, ca apreciere generală, că autoritățile române nu respectă drepturile persoanelor aparținând minorității maghiare.

Sugestia Comitetului Consultativ către orice stat de a aduce orice schimbări structurii sale politice și administrative este, categoric, o depășire a mandatului Comitetului Consultativ, întrucât Convenția nu include prevederi în acest sens.

Pelerinajul de Rusalii de la Șumuleul Ciuc

Cea de-a 11a sesiune a Comitetului Interguvernamental UNESCO pentru Salvagardarea Patrimoniului Cultural Imaterial nu a inclus Pelerinajul de la Șumuleu Ciuc în lista patrimoniului cultural imaterial al umanității. Pelerinajul de Rusalii este o manifestare a Bisericii Romano – Catolice și a Ordinului Franciscan și nu un eveniment cu caracter etnic, în niciun caz un eveniment specific al persoanelor aparținând minorității maghiare. Evenimentul este reprezentativ pentru toți credincioșii romano-catolici din regiune, indiferent de etnia acestora.

⁷ A se vedea și comentariile referitoare la articolul 16, mai jos

Restituirea proprietăților și a bunurilor

De la bun început, Guvernul României reamintește că evaluarea implementării de către România a deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului nu se încadrează în mandatul Comitetului Consultativ. Trebuie notat, de asemenea, că restituirea proprietăților privește societatea românească în integralitatea sa și nu numai persoanele aparținând minorităților naționale. Consecințele și durata acestui proces afectează în mod egal pe toți cetățenii României care solicită restituirea proprietăților. De remarcat că restituirea proprietăților către minoritățile naționale și cultele religioase este mai avansată decât restituirea proprietăților către ceilalți cetățeni români.

România și-a asumat un amplu proces de restituire a proprietăților, din dorința de a restitui proprietarilor de drept dreptul de proprietate asupra imobilelor confiscate în timpul regimului comunist. Regimul juridic al restituirii a fost modificat de-a lungul anilor, iar un amplu proces de restituire a fost făcut cu sprijinul Consiliului Europei. Dată fiind magnitudinea și ambițiile sale, acest proces este unul fără precedent, niciun alt stat neasumându-și ceva similar. Guvernul României regretă faptul că Comitetul Consultativ nu remarcă progresul general care a fost realizat în materie de restituire a proprietăților, ci preferă să critice soluțiile identificate de autoritățile române, în cooperare strânsă cu instituții din aceeași *familie* cu cea căreia aparține și Comitetul Consultativ și anume Consiliul Europei.

După cum s-a arătat în cel de-al Patrulea Raport al României referitor la implementarea Convenției Cadru privind Minoritățile Naționale, s-au făcut importante reforme în domeniul legiferării referitoare la restituirea proprietăților. Urmare hotărârii pilot a CtEDO în cazul Maria Atanasiu și alții împotriva României, România și-a revizuit legislația în materie de proprietăți, iar noua lege a intrat în vigoare la 20 mai 2013. Legea a fost adoptată urmare unei dezbateri publice, în cadrul căreia fiecare parte interesată a avut ocazia de a prezenta observații cu privire la proiectul de lege.

Pentru a asigura o implementare uniformă a noii legi, Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților a emis mai multe circulare și a organizat mai multe întrevederi cu autoritățile competente și cu reprezentanți ai asociațiilor de proprietari; această practică va fi continuată. Este importantă realizarea unei monitorizări constante și detaliate a implementării noii legi la nivel intern, astfel încât autoritățile competente să poată interveni rapid, dacă este necesar chiar prin măsuri legislative, în vederea asigurării unei funcționări eficiente a noului mecanism. În acest sens, a fost creat un comitet interministerial de monitorizare.

Ca în orice alt sistem juridic democratic, dreptul de proprietate este garantat prin lege. Nu există nicio excepție privind posibilitatea ca o decizie a Comisiei Speciale de Restituire să poată fi atacată în fața unei instanțe judiciare, de către oricine dovedește un interes legitim. Mai mult, orice infracțiune comisă în acest domeniu nu va fi scutită de pedeapsă, indiferent în ce context a avut loc. Există termene de prescripție în cadrul cărora trebuie introduse acțiunile, dar considerăm că este exagerat a presupune că, în anumite circumstanțe, instituțiile statului nu pot acționa pentru a-și îndeplini atribuțiile.

În ceea ce privește situația proprietăților revendicate sau restituire, starea de degradare a acestora afectează orice cetățean român, indiferent de etnie. În ceea ce privește patrimoniul cultural al României (cu sau fără legătură cu o anumită minoritate națională), există diverse proiecte, gestionate de Ministerul Culturii sau de autorități locale, ce urmăresc restaurarea patrimoniului de acest tip.

În ceea ce privește clădirea Bibliotecii Batthyanaeum, este regretabil că Comitetul Consultativ a ales să se concentreze pe situația acestui imobil, obiect al unei revendicări, dar, totuși, nu ia în considerare

faptul că alte proprietăți importante, cu valoare semnificativă, au fost restituite minorităților naționale și/sau cultelor acestora.

Pentru a asigura informarea corectă a Comitetului Consultativ,

- a) Curtea Europeană a Drepturilor Omului nu a obligat autoritățile române să restituie Batthyaneum, ci a sancționat durata procedurilor judiciare;
- b) Există o decizie a Comisiei Speciale de Restituire ce respinge cererea de restituire pentru lipsa dovezii de proprietate. De fapt, restituirea clădirii privește Principatul Transilvaniei (cărui clădirea i-a fost donată și care, după donație, a devenit parte din România) și succesorii Bisericii Romano-Catolice;
- c) Decizia Comisiei de Restituire este, în prezent, supusă examinării în cadrul unei proceduri judiciare;
- d) Clădirea este, în prezent, muzeu și nu este în stare de degradare.

În ceea ce privește durata procedurilor de restituire în cadrul unor acțiuni introduse de organizații ale minorităților naționale, este de reținut faptul că aceste întârzieri sunt cauzate, în principiu, de lipsa documentației necesare pe care solicitanții trebuie să o depună pentru a face dovada dreptului de proprietate.

Articolul 6 din Convenția-Cadru- Tolerantă și dialog intercultural

Guvernul României notează faptul că, din nou, Comitetul Consultativ și-a depășit mandatul, în ceea ce privește constatările și concluziile referitoare la articolul 6, examinarea sa nefiind limitată la tolerantă și dialog cultural în contextul Convenției-Cadru, dar analizând, în general, fenomenele de discriminare și rasism în România. Aceasta este o conduită neprincipială și incorectă din partea Comitetului Consultativ față de un stat-parte. Pentru informare corectă a Comitetului, amintim că România este parte la *Convenția Internațională pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare* și depune rapoarte periodice către mecanismele stabilite de acea Convenție privind măsurile luate în conformitate cu prevederile acesteia.

Comitetul Consultativ ar trebui să își ajusteze considerațiile în funcție de zona de acțiune și ar trebui să aducă argumente în susținerea concluziilor bazate pe considerații privind acte de discriminare sau intoleranță și acte de xenofobie îndreptate împotriva persoanelor aparținând minorităților naționale din România. Spre informarea Comitetului Consultativ, nu există minoritate națională istorică nigeriană sau congoleză în România, căreia să îi fie aplicabile prevederile Convenției-cadru.

În baza celor de mai sus, Guvernul României respinge ca nefondate considerațiile și concluziile Comitetului Consultativ referitoare la articolul 6.

Mai mult, discursul calomnios, atribuit anumitor actori politic în contextul campaniei electorale din 2014 nu a dus, precum sugerează Comitetul Consultativ, la creșterea naționalismului și extremismului în România și societatea românească. Dacă aceasta ar fi adevărat, atunci acești actori politici, care sunt marginali sau chiar au dispărut de pe scena politică, ar fi reușit să adune suficient

sprijin pentru a depăși măcar pragul necesar pentru a accede în Parlament. Dar aceasta nu s-a întâmplat.

Cu referire la măsurile pozitive luate de autoritățile române pentru a promova toleranța și dialogul intercultural, Guvernul României informează cu privire la următoarele:

În 2016, DRI a finalizat 22 proiecte dedicate toleranței și dialogului cultural, în parteneriat cu ONG-uri și instituții publice.

Exemple :

- *Reprezentare și reprezentativitate în comunitățile de romi*, proiect realizat în parteneriat cu agenția de dezvoltare comunitară *Împreună*;
- *Teatrul Internațional de Tineret German*, ediția a 17-a, proiect realizat în parteneriat cu Teatrul German de Stat din Timișoara;
- *Media pentru minoritățile din România*, eveniment organizat în parteneriat cu Uniunea Sârbilor din România;
- *Podurile Toleranței- proiect dezvoltat în parteneriat cu Forumul B'nai B'rith Dr. Moses Rosen Romania*. Proiectul urmărește să: educe tânăra generație în spiritul prieteniei și înțelegerii și al participării în manifestări culturale ce promovează o cultură a toleranței; importanța educării pentru combaterea discriminării și antisemitismului și a conservării memoriei Holocaustului;
- *Dezbateri de tineret-* proiect organizat în parteneriat cu Ministerul Educației și ONG-ul ARDOR;
- *Tabără interetnică de artă contemporană-* eveniment organizat în colaborare cu Fundația InterArt ;
- *Festivalul Internațional de Teatru Idiș-* 140 de ani de teatru idiș în România. În plus, la 1 august 2016, Consiliul General al Municipiului București a adoptat decizia de a stabili, în cadrul Teatrului Evreiesc de Stat, primul teatru idiș din lume, Centrul de Cercetare și Conservare a Culturii Idiș. Domeniul său de activitate este organizarea de cursuri pentru pregătirea continuă și perfecționarea artistică în limba, literatura, istoria și cultura idiș.

Cât privesc proiectele inițiate de ONG-uri pentru care s-a solicitat finanțare de la bugetul de stat (prin DRI), în 2016 au fost realizate 2 apeluri pentru proiecte ce promovează identitatea culturală, lingvistică și religioasă și drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale. Au fost selectate 65 de proiecte ce au primit finanțare, dintre care 61 au fost deja finalizate.

Exemple:

- Documentarul *Banatul Multicultural*, inițiat de Asociație Jurnaliștilor în Mass Media Minorităților Etnice;;
- *Clujul creativ/Kreati Kolozsvar*– inițiat de PONT Group;
- *”Alternative” Festival de Film de Scurt Metraj*, inițiat de Uniunea Democratică a Tătarilor din România (UDTMR);
- *”Confluente 2016” festival interetnic*–inițiat de Asociația Italienilor din România;
- *Șaptele mormintelor– Cimitire Evreiești din România* – proiect inițiat de fundația culturală ART PROMO.

În 2017, DRI a alocat un buget de 961,020 lei pentru activități și proiecte de promovează identitatea culturală, lingvistică, religioasă și națională a persoanelor aparținând minorităților

naționale și pentru combaterea intoleranței, proiectele fiind inițiate fie de către DRI, fie în parteneriat cu structuri din țară și externe (instituții publice, ONG-uri, asociații și fundații, diverse organisme internaționale). 42 proiecte au fost selectate pentru finanțare și aprobate.

În mod similar, pe parcursul anului 2017, DRI a organizat cea de-a doua ediție a proiectului de educație civilă *Aparțin unei minorități, deci contez*. Proiectul a avut în vedere elevi de liceu ce aparțin minorităților naționale din spații multietnice. Scopul proiectului a fost de creștere a gradului de conștientizare în rândul tinerilor cu privire la participare la viața publică și la procesul decizional național și local, identificarea de soluții eficiente și implicarea tinerilor minoritari în procesele decizionale.

În anul 2017, DRI a realizat o serie de activități la nivel național și internațional. La nivel național, a realizat o serie de activități destinate discriminării rasiale și etnice, cultivării egalității în drepturi, șanselor de afirmare a identității etnice, susținerii dialogului intercultural și educației interculturale, în colaborare cu instituții relevante, organizații ale persoanelor aparținând minorităților naționale și alte entități din societatea civilă.

La nivel internațional, DRI a derulat proiecte pentru a promova patrimoniul material și imaterial al minorităților, pentru a promova dialogul intercultural prin artă (teatru, film) la nivel național și internațional și pentru a promova continuarea participării la Strategia UE pentru Regiunea Dunării- aria prioritară 3- cultură, turism, contacte. De peste 2 ani, DRI participă la Comitetul Interministerial pentru Strategia UE pentru Regiunea Dunăreană ; DRI a fost foarte activ în acest forum și intenționează să își crească participare prin realizarea unor proiecte mai ample în aria prioritară 3 a strategiei.

DRI este partener în proiectul *RARE- Change Discourse, changing practices. Roma as human resource- proiect inițiat de Serviciul Ungar de Caritate al Ordinului Maltez*.

În ceea ce privește relevanța activității **Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, prezentăm, pe scurt, câteva acțiuni relevante ale acestei instituții.**

În perioada 2012-2016, CNCD a aplicat următoarele **sanctiuni jurnaliștilor :**

- 2012 – sancționarea jurnalistului Grigore Cartianu și a ziarului Adevărul, cu o amendă de 1.000 lei pentru afirmații discriminatorii împotriva romilor, în editorialul *Puci Țigănesc*, publicat în ziarul Adevărul;
- 2014 – sancționarea jurnalistului Cristian Tudor Popesc, cu o amendă de 2.000 lei pentru publicarea unui articol în ziarul Gândul, în care se submina demnitatea romilor și care crea o atmosferă degradantă și jignitoare pentru romi;
- 2014 – sancționarea prezentatoarei TV Mihaela Rădulescu, cu o amendă de 3.000 lei, pentru incitare la ură împotriva minorităților sexuale. Sancțiunea a intervenit după ce, în aprilie, Mihaela Rădulescu a postat pe blogul personal un text în care cerea homosexualilor să renunțe la a mai apărea în public, deoarece nu sunt *normali*;
- 2014- sancționarea prezentatorului TV, Radu Banciu, cu o amendă de 5.000 lei pentru declarații făcute cu privire la cetățenii Republicii Moldova. În emisiunea din 20 ianuarie, transmisă pe canalul B 1 TV, Banciu a lansat o serie de acuze împotriva Moldovei, arătând că acest stat este *lider european* la consumul de alcool, prostituție și analfabetism;

Pe lângă amenda de 5.000 lei, producătorul TV a fost obligat să publice rezumatul deciziei CNCD în 2 ziare naționale;

- 2014 – sancționarea prezentatorului TV Romeo Dobocan cu o amendă de 1.000 lei pentru o serie de acuzații nefondate, degradante și umilitoare, aduse primarului din Baia Mare. Mai mult, CNCD a decis că show-ul lui Romeo Dobocan *depășește limitele libertății de exprimare și creează o atmosferă degradantă și umilitoare* pentru primarul orașului Baia Mare, Cătălin Cherecheș;
- 2016- Sancționarea cu avertisment și recomandarea de a evita utilizarea unui astfel de limbaj în viitor pentru ziarul Kamikaze, pentru articole publicate pe website, sub titlul *Cei 1000 psihopați care au fost la protestul Antena 3 nu reprezintă bătrânii din România!* și *Live la Antena 3: 10 lucruri despre protestul cel mai jenant din istoria României*;
- 2016- Sancționarea cu amenzi de câte 10.000 lei a moderatorilor Mihai Morar și Daniel Buzdugan pentru comentarii referitoare la performanța echipei naționale de fotbal a României în meciul amical cu Congo, care au creat o atmosferă ostilă, degradantă și înjositoare pentru persoanele cu o altă culoare a pielii.

În perioada 2011-2016, CNCD a aplicat următoare **sancțiuni politicienilor**:

- 2011 – Sancționarea cu avertisment a Președintelui României, Traian Băsescu, pentru afirmații referitoare la monarhie *Dacă o persoană cu dizabilități ar câștiga alegerile, ce ați face? L-ați accepta ca șef de stat?* ;
- 2013 – Sancționarea cu avertisment a senatorului Gabriela Vrânceanu Firea, pentru declarații făcute la o conferință de presă din sediul Partidului Social Democrat (...) *Nu ești complet dacă nu crești un copil (...) Vă spun cu sinceritate că am prieteni de familie care nu au putut avea copiii din motive de sănătate, și au adoptat (...) un părinte este mai atent, mai sensibil la viața altora, pentru că se gândește la copiii săi (...)* ;
- 2013 – Sancționarea cu amendă de 8.000 lei a deputatului independent Gigi Becali pentru afirmații discriminatorii privind convingerile religioase ale persoanelor ce aparțin Cultului Creștin Baptist ;
- 2013 – Sancționarea cu amendă de 3.000 lei a lui Corneliu Vadim Tudor (membru al Parlamentului European) pentru jigniri aduse fostului membru al PRM Anca Carcu, care au creat o atmosferă umilitoare și degradantă, pe criterii de gen și etnice;
- 2014 – Sancționarea cu amendă de 600 lei a Președintelui României, Traian Băsescu, pentru declarațiile referitoare la romi *foarte puțini dintre ei vor să muncească și mulți dintre ei trăiesc, în mod tradițional, din furat*; această declarație este discriminatorie și subminează dreptul la demnitate al romilor;
- 2015 - Sancționarea politicianului Gheorghe Funar cu o amendă în valoare de 2.000 lei, după ce a spus în cadrul unei emisiuni TV că limba maghiară este "limba calului" și nu poate fi folosită în România.

Eforturi de combatere a atitudinii ostile sau violente pe motive etnice sau rasiale

Potrivit reprezentanților Federației Comunităților Evreiești din România (FCER), autoritățile române au luat atitudine față de manifestările rasiste, xenofobe și antisemite, atât la nivel

administrativ, local cât și la nivel central. Deși există o bună cooperare cu autoritățile competente și autoritățile locale, investigațiile de natură penală durează mult timp. Se preconizează instituirea unor măsuri educaționale și modificarea cadrului legislativ în domeniu - implementarea prevederilor *Ordonanței de urgență nr. 31/2002* privind interzicerea organizațiilor și simbolurilor cu caracter fascist, rasist sau xenofob și a promovării cultului persoanelor vinovate de săvârșirea unor infracțiuni contra păcii și omenirii - aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 217/2015.

Acele de rasism, precum și vandalismul asupra cimitirelor evreiești, publicarea materialelor rasiste sau cultivarea ideologiilor extremiste sunt urmărite cu atenție și sancționate de autoritățile române competente.

Astfel, pentru o mai bună reflectare a climatului politic actual din România, este important de subliniat faptul că la acest moment nu există niciun partid populist sau extremist sau o mișcare politică reprezentată în Parlamentul României. Acest fapt, în sine, ilustrează nivelul înalt de acceptare și de toleranță în cadrul societății românești în ansamblu.

În ceea ce privește incidentul care a avut loc la 31 martie 2017 în Gheorgheni, județul Harghita, în prezent se desfășoară o anchetă la nivelul Procuraturii și poliției locale.

Articolul 8 din Convenția-cadru - Dreptul de a-și manifesta religia sau credința

Restituirea proprietăților⁸

Au fost înregistrate progrese semnificative în domeniu, iar România a înregistrat rezultate bune în soluționarea cererilor de restituire a proprietăților.

Un număr mare de clădiri care au o valoare arhitecturală importantă, culturală sau istorică au fost deja restituite cultelor reprezentative pentru minoritățile naționale. Procesul este în desfășurare, deși poate într-un ritm mai lent, dat fiind că dosarele de restituire sunt incomplete prin lipsa unor documente care dovedesc dreptul la proprietate. Comisia Specială pentru Restituire acordă asistență solicitanților în elaborarea documentației corecte și complete.

Articolul 9 din Convenția-cadru - Accesul persoanelor care aparțin minorităților naționale la media

Pentru o analiză amplă a utilizării limbilor minorităților naționale în mass-media, a se vedea Anexa II - Comentariile autorităților române, cel de-al doilea Raport al Comitetului de experți al Cartei Europene a Limbilor Regionale sau Minoritare.

În ceea ce privește problemele ridicate privind respectarea dreptului menționat la art. 9 din Convenția-cadru, Guvernul României reiterează atașamentul față de obligațiile asumate față de acest instrument juridic. Cu toate acestea, trebuie subliniat faptul că decizia privind orele de emisie a programelor în limbile persoanelor aparținând minorităților naționale trebuie să țină cont de un dialog continuu cu organizațiile persoanelor aparținând minorităților naționale, în interesul publicului larg și în conformitate cu Legea care reglementează activitatea posturilor publice de radio și televiziune.

⁸ A se vedea și comentariile cu privire la articolul 5, mai sus

Prezentarea situației revistei locale, lunare *Spring (Forrasok)* nu este exactă. Contrar afirmațiilor Comitetului Consultativ al Convenției Cadru, publicarea ziarului, finanțată de autoritățile locale (prin urmare, din fonduri publice), conține informații de interes public pentru toți cetățenii unității administrativ-teritoriale, indiferent de etnie. Conform legislației românești, aceste informații trebuie să fie în limba oficială (limba română) și limba minorităților în care sunt îndeplinite condițiile legale. Decizia Consiliului Național privind Combaterea Discriminării urmează unei decizii a Curții de Apel București cu privire la aceeași problemă.

Mai mult, Comitetului Consultativ îi lipsesc informații în ceea ce privește situația minorității românești din acea unitate administrativ-teritorială căreia i s-a refuzat accesul la informațiile de interes public în limba maternă care este limba oficială a statului.

Opinia Comitetului Consultativ nu favorizează asigurarea respectării legislației naționale în conformitate cu art. 20 din Convenția-Cadru pentru protecția minorităților naționale. În acest sens nu a existat nicio Opinie anterioară a Comitetului Consultativ care să specifice că legislația românească în domeniul utilizării limbii oficiale a împiedicat România să-și îndeplinească obligațiile asumate prin Convenția-Cadru.

Articolul 10 din Convenția-cadru - Utilizarea limbilor minoritare în relațiile cu autoritățile administrative locale

Pentru o analiză amplă a utilizării limbilor minorităților naționale în administrația locală, a se vedea Anexa II - Comentariile autorităților române, Al doilea raport al Comitetului de experți al Cartei Europene a Limbilor Regionale sau Minoritare.

Astfel, Departamentul pentru Relații Interetnice (DRI) a inițiat în 2017 un proces de colectare a datelor privind aplicarea prevederilor legale asupra dreptului cetățenilor aparținând unei minorități naționale de a-și folosi limba maternă în aceste unități administrativ-teritoriale în care pragul depășește 20% din populație. În urma răspunsurilor primite de la autoritățile locale, vor fi propuse diferite soluții pentru îmbunătățirea implementării la nivel local a prevederilor legale privind utilizarea limbilor minoritare în raport cu instituțiile publice / administrația locală.

Articolul 12 din Convenția-cadru - Dimensiunea multiculturală și interculturală în educație

Până în prezent, curricula școlară (clasele I-IV) a fost schimbată, astfel încât diversitatea în toate formele sale (istorică, etnică, religioasă, egalitatea de gen, fizică etc.) să fie reflectată în toate manualele școlare, îndeosebi în cele de istorie. Astfel de schimbări au apărut și în programele școlare pentru învățământul secundar inferior (clasele V-VIII).

În anul 2016 au fost aprobate planurile-cadru de învățământ pentru învățământul secundar inferior/gimnaziu, la fel și programele școlare pentru învățământul secundar inferior/gimnaziu. Pentru clasa V acestea au intrat în vigoare începând cu anul școlar 2017-2018.

Curricula școlară pentru *Limba și literatura maternă* au fost elaborate pentru toate minoritățile, respective bulgară, cehă, croată, germană, italiană, maghiară, neo-greacă, poloneză, romă, rusă, sârbă, slovacă, turcă, ucraineană. Astfel, au fost editate manuale de istoria și tradițiile minorităților (pentru următoarele minorități: bulgară, cehă, croată, germană, italiană, maghiară, greacă, poloneză, romă, rusă, sârbă, slovacă, turcă și ucraineană) care studiază în limba lor maternă. Un element de noutate a fost introducerea unei clase de educație interculturală pentru clasa a VI-a, în cadrul disciplinei *Educație socială*, care îi ajută pe toți elevii, inclusiv pe români, să învețe despre diferitele culturi din România.

Pe de altă parte, există competiții promovate în cadrul rețelelor școlare, care sunt derulate și finanțate la nivel național de Ministerul Educației Naționale (MEN), pe teme legate de inter- și multiculturalism. De exemplu, în perioada 25-27 mai 2017, la Botoșani, a avut loc cea de-a 4-a ediție a Concursului Național Școlar "Călătoria mea interculturală". Cea de-a 5-a ediție a acestui concurs va avea loc în 2018 la Satu-Mare cu participarea a 120 de competitori care vor concura pentru finala națională.

Accesul romilor la educație

Anual, din 2007 până în prezent, cu ocazia organizării claselor începătoare (clasa pregătitoare, clasa I, clasa V și clasa IX), MEN solicită de la inspectoratele școlare județene (ISJ) / Inspectoratul școlar din București (ISMB) să respecte cu strictețe Ordinul ministrului pentru interzicerea segregării școlare a copiilor romi și *aprobarea* metodologiei *pentru* prevenirea și eliminarea segregării școlare a copiilor romi, precum și respectarea planurilor de desegregare (în cazul în care ISJ / ISMB au identificat grupuri / clase separate / școli).

La sfârșitul anului 2016, MEN a adoptat noi documente menite să oprească și să elimine, acolo unde există, clasele segregate (conform Ordinul nr. 6158/2016 *privind* aprobarea Planului de acțiune pentru desegregare școlară și creșterea calității educaționale în unitățile de învățământ preuniversitar din România și Ordinul nr. 6134 din 21 decembrie 2016 privind interzicerea segregării școlare *în* unitățile *de* învățământ preuniversitar).

MEN a continuat eforturile de formare potențialilor mediatori școlari romi, prin cursuri de pregătire inițială. Între 2013 și 2017, MEN (Direcția minorități) și partenerii săi (Reprezentanța UNICEF în România, Casele Corpului Didactic / CCD etc.) au crescut numărul mediatorilor școlari instruiți, atingând un număr total de 1360 mediatori instruiți, 80% dintre ei fiind romi. De exemplu, în 2016 au fost instruiți 138 de mediatori școlari noi, iar în 2017, alți 75 de mediatori. În același timp, MEN a menținut eforturile de a continua și finanța pozițiile mediatorilor școlari romi. Din cei 1360 mediatori instruiți (între anii 2003 și 2017), 420-440 au lucrat anual în sistemul de învățământ.

În ceea ce privește situația raportată la Școala "Traian Dârjan" nr.12 din Cluj-Napoca și respectiv la Școala "Romulus Guga" din Târgu-Mureș, investigațiile efectuate la ambele școli s-au încheiat cu următoarele concluzii:

- în anul școlar 2014-2015, procentajul elevilor romi din Școala "Traian Dârjan" nr. 12 din Cluj-Napoca a fost de 87-90%.
- la grădiniță și la clasele I-IV, predarea se face în limba romă,
- sunt 10 profesori de limbă romă,
- există manuale de limbă romă și matematică în limba romă, precum și un mediator rom.

Ancheta efectuată la Școala "Romulus Guga" din Târgu Mureș nu a confirmat, nici ea, existența segregării școlare pe criterii etnice, deoarece toate cele trei secții (maghiară, română și romă) se află la etajul al treilea al școlii. În plus, există elevi romi care studiază în clasele a II-a și a IV-a, la care doi profesori predau în limba romani.

Articolul 13 al Convenției-Cadru

Instituții private de învățământ

Guvernul României nu înțelege de ce Comitetul Consultativ consideră liceul Rakoczi Ferenc ca fiind instituție privată de învățământ, din moment ce demersurile întreprinse au în vedere înființarea unei instituții publice de învățământ.

Liceul Teologic Romano-Catolic (LTRC) din Târgu-Mureș, cunoscut și ca liceul Rakoczi Ferenc, a fost creat fără respectarea prevederilor legale și a etapelor necesare din punct de vedere procedural prevăzute în legislația internă privind organizarea și funcționarea instituțiilor de învățământ.

LTRC a fost înființat prin ruperea structurilor altor două unități educaționale, care funcționau de mai mulți ani în Târgu-Mureș, una de învățământ superior cu predare în limbile română și maghiară (Colegiul Unirea) și alta cu predare numai în limba maghiară (liceul Bolyai Farcas).

Crearea LTRC a fost motivată prin necesitatea de a asigura educație numai în limba maghiară (și nu bilingvă), procesul educațional fiind destinat exclusiv minorității maghiare, sub egida Bisericii Romano-Catolice.

Există două proceduri judiciare legate de înființarea LTRC

- În urma unei plângeri referitoare la înființarea ilegală a LTRC, depusă în 2015 de un grup de părinți, biroul din Târgu-Mureș al Departamentului Național Anti-Corupție (DNA) a demarat o anchetă penală. Ancheta penală privește persoane implicate în luarea deciziei de creare a LTRC fără respectarea procedurilor legale. Cazul se află în instanță;
- Decizia legată de înființarea instituției de învățământ a fost de asemenea contestată în instanțele naționale pe motive de ilegalitate. În urma hotărârii Tribunalului Mureș, decizia de înființare a LTRC a fost anulată în iunie 2017. Apelul depus împotriva hotărârii Tribunalului a fost respins de Curtea de Apel, decizia privind crearea LTRC fiind considerată ilegală. Hotărârea este finală.

Independent de situația legală privind crearea LTRC, autoritățile române (locale și centrale) au urmărit situația îndeaproape, dorind să identifice cea mai potrivită soluție în interesul elevilor (indiferent de etnie sau confesiune) pentru o educație de calitate și care ar permite și continuarea studiilor (i.e. o diplomă de absolvire a liceului ce ar fi general recunoscută).

Ca soluție imediată, s-a decis ca elevii să-și continue studiile în alt liceu din Târgu-Mureș, Liceul Bolyai-Farcas, cu predare în limba maghiară, una dintre instituțiile ce funcționa în părți ce au fost rupte pentru înființarea LTRC.

Prin urmare, nu este vorba de lipsa voinței politice pentru crearea încă a unei instituții de învățământ cu predare în limba maghiară pentru minoritatea maghiară din România, ci de necesitatea de a proteja interesul general al statului român privind respectarea legalității și asigurarea dreptului la educație în unități adecvate, acreditate pe deplin, conform normelor naționale și internaționale relevante.

Normele legale, inclusiv cele referitoare la înființarea și funcționarea instituțiilor de învățământ, au aplicabilitate generală, indiferent de alți factori, cuprinzând identitatea etnică, religioasă, lingvistică sau culturală. De cealaltă parte, nu se permite nicio derogare de la lege pe baza unor diferențe etnice, religioase, lingvistice sau culturale, nerespectarea legii neputând fi motivată prin astfel de diferențe.

A induce ideea, prin confuzii deliberate, că autoritățile române manifestă *rea-voință* este injust atât față de eforturile făcute de România în asigurarea celui mai înalt nivel de protecție pentru persoanele aparținând celor douăzeci de minorități ce trăiesc pe teritoriul său, cât și față de aceste persoane, ale căror demnitate și drepturi fundamentale sunt sacrificate în mod flagrant în favoarea unor considerente strict politice.

Articolul 14 al Convenției-Cadru - Predarea limbilor minorităților și educația în aceste limbi

Începând cu 2013, școli utilizând maghiara ca *limbă de predare* la nivel primar au introdus o programă specială pentru predarea limbii și literaturii române. Începând cu anul curent de învățământ (2017-2018), a fost introdusă o programă specială pentru predarea limbii și literaturii române și în clasa a V-a (gimnaziu).

În același timp, din anul școlar curent, în școli utilizând maghiara ca limbă de predare pentru clasele V-VIII, a fost introdusă o programă specială pentru predarea muzicii, religiei și istoriei. De asemenea, din 2017-2018, în școlile cu predare în maghiară se utilizează manuale noi de limba și literatura maghiară, manuale speciale pentru limba și literatura română și pentru religia romano-catolică.

Pentru o analiză extensivă a predării limbilor minorităților și a educației în aceste limbi, a se vedea Anexa II – Comentarii ale autorităților române, al doilea Raport al Comitetului de experți al Cartei Europene a Limbilor Regionale sau Minoritare.

Manuale, alte materiale de predare și învățare și instruirea cadrelor didactice

Totodată, Departamentul pentru Relații Interetnice (DRI) s-a implicat în susținerea educației în limbile persoanelor aparținând minorităților naționale, prin facilitarea publicării unor antologii, ghiduri și materiale auxiliare necesare în școli. Pot fi acordate și fonduri pentru publicarea unor manuale pentru clasele XI și XII (de exemplu, de matematică, chimie, geografie, atlase etc.); astfel de proiecte au fost deja propuse de Fundația *Communitas* din Cluj Napoca.

Au fost organizate programe speciale pentru recompensarea elevilor cu performanțe în studiul limbilor minoritare; pentru profesorii elevilor merituoși, DRI a organizat programe de schimburi și vizite în liceele cu predare în limbi minoritare. O parte din aceste schimburi de experiență au fost incluse în activitățile Comisiei pentru Educație și Tineret a Consiliului Minorităților Naționale.

În ultimii doi ani, DRI a organizat proiectul “Romani-limba maternă, istoria, tradițiile și obiceiurile romilor în contextul educației inter-culturale în învățământul pre-universitar”. Programul s-a adresat unui număr de 40 de profesori din sistemul pre-universitar care predau limba romani sau în această limbă, istoria și tradițiile romilor.

Obiectivul general al programului a constat în dezvoltarea competențelor cadrelor didactice din educația non-formală, prin abordări interculturale, prin consolidarea cunoașterii și practicii specializate.

Articolul 15 al Convenției-Cadru – Participarea persoanelor aparținând minorităților naționale la viața publică

De-a lungul anilor, România a dezvoltat un sistem cuprinzător de protecție a drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale care trăiesc pe teritoriul său, un model larg recunoscut și apreciat. Participarea persoanelor aparținând minorităților naționale la viața publică și la procesul de decizie la nivel politic din România este incomparabilă.

Organizațiile persoanelor aparținând minorităților naționale trebuie să satisfacă o serie de criterii pentru a putea prezenta candidați pentru Parlamentul României (Camera Deputaților) și pentru structurile locale alese. Aceste criterii nu urmăresc favorizarea unui grup în detrimentul altuia, ci asigurarea reprezentativității organizațiilor persoanelor aparținând minorităților naționale și tratamentul egal față de toți cetățenii români, indiferent de etnie.

În ceea ce privește statutul “de utilitate publică” drept condiție pentru participarea la procesul electoral al organizațiilor persoanelor aparținând minorităților naționale, există posibilitatea legală ca mai multe organizații ale unei singure minorități să fie declarate de utilitate publică, dacă satisfac condițiile legii. Cerința de a fi „de utilitate publică” urmărește să asigure faptul că organizația în cauză desfășoară o activitate semnificativă pentru comunitate, că a activat cel puțin trei ani și a obținut rezultate semnificate în direcția scopurilor declarate. O asemenea cerință este, de asemenea, o garanție a faptului că organizația nu este “oportunistă” (adică creată cu singurul scop de a participa la alegeri), ci reprezintă, cu adevărat, persoanele aparținând minorității și este angajată în activități destinate protejării și promovării identității lor. Din această perspectivă, această cerință nu favorizează organizațiile reprezentative pentru persoanele aparținând minorităților naționale care sunt reprezentate în CNM, deoarece aceste organizații (așa cum s-a menționat deja mai sus) sunt deja obligate să prezinte rapoarte cu privire la sumele alocate, din bugetul de stat, pentru promovarea identității persoanelor aparținând minorității pe care o reprezintă.

În termeni concreți, legea electorală adoptată în 2015 (Legea nr. 208/2015) creează condiții adecvate pentru participarea efectivă a organizațiilor minorităților naționale la viața politică din România. **Guvernul României salută concluziile Comitetului consultativ la paragrafele 139, 140 și 141 privind numărul primarilor locali, consilierilor sau consilierilor județeni, ca urmare a alegerilor locale din 2016 și consideră că cifrele vorbesc de la sine.**

Alegerile generale din decembrie 2016 au reconfirmat importanța acordată reprezentanților persoanelor aparținând minorităților naționale în Parlamentul României, grupului parlamentar al minorităților naționale împreună cu deputații și senatorii care reprezintă minoritatea maghiară implicați activ în consultări politice privind deciziile care sunt relevante pentru societate în ansamblul său, precum și în ceea ce privește votul de încredere și sprijinul politic al guvernelor României. **Deputații aparținând minorităților naționale și parlamentarii reprezentând minoritatea maghiară sunt organizați în grupuri parlamentare separate care asigură egalitatea și relevanța acestora față de celelalte grupuri politice reprezentate în Parlament și implicarea activă în procedurile și dezbaterile parlamentare. Funcționarea acestor**

mecanisme în actuala legislatură demonstrează faptul că sistemul de reprezentare politică a persoanelor aparținând minorităților naționale este viabil și servește intereselor lor fundamentale.

În ceea ce privește situația minorității naționale tătare, trebuie subliniat faptul că situația se datorează numai problemelor interne ale Uniunii Democrate a Turcilor și Tătarilor Musulmani din România (UDTTMR). În sesiunea parlamentară actuală, Asociația "Uniunea Democrată a Tătarilor Turco-Musulmani în România" nu mai are reprezentare parlamentară, întrucât Biroul Electoral Central și Tribunalul București (ca instanță competentă pentru soluționarea litigiului) au constatat că organizația nu îndeplinește condițiile reglementate de legea electorală, condiții pe care orice organizație trebuie să le îndeplinească.

Mecanisme de consultare

În conformitate cu articolul 2 al Hotărârii Guvernului nr. 589/2001 privind înființarea Consiliului Minorităților Naționale, acesta este alcătuit din trei reprezentanți ai organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, reprezentați în Parlamentul României și nu "*compuși din reprezentanți ai celor 20 de grupuri minoritare naționale și ai ministerelor de stat*", așa cum s-a afirmat în mod eronat în cea de-a patra Opinie a Comitetului Consultativ (paragraful 143). Conform aceluiași prevederi, Consiliul Minorităților Naționale este un organism consultativ al Guvernului, fără personalitate juridică, care nu are competență "(...) în ceea ce privește dezvoltarea, implementarea și monitorizarea politicilor minorităților și este principalul forum pentru un dialog regulat asupra problemelor care afectează minoritățile (...)", după cum se menționează în cea de-a *patra Opinie*.

Încă o dată, subliniem faptul că alocările bugetare pentru susținerea organizațiilor persoanelor aparținând minorităților naționale sunt incluse anual în legea bugetului de stat (legea organică). **Prin decizii anuale ale Guvernului, alocarea și utilizarea acestor sume se aprobă în baza reglementărilor bugetare; afirmația potrivit căreia Departamentul pentru Relații Interetnice "finanțează" aceste organizații direct din bugetul propriu nu este în conformitate cu legislația aplicabilă.**

Departamentul pentru Relații Interetnice **alocă anual, din bugetul propriu**, subvenții pentru a încuraja societatea civilă, inclusiv organizațiile persoanelor aparținând minorităților naționale, să contribuie la promovarea diversității etno-culturale și lingvistice, prevenirea și combaterea rasismului și xenofobiei, cultivarea valorilor comune și a dialogului intercultural în vederea consolidării sistemului de protecție a minorităților naționale din România.

Având în vedere aceste clarificări, precum și toate celelalte clarificări prevăzute în aceste observații la diverse puncte privind finanțarea și reprezentativitatea organizațiilor persoanelor aparținând minorităților naționale, în baza dispozițiilor legale relevante și a punerii acestora în aplicare, Guvernul României respinge declarațiile conținute la paragraful 145 al celei de-a patra opinie - "*(...) îi face reprezentanți cvasi-oficiali ai minorităților naționale, care în practică monopolizează și centralizează resursele financiare, hotărăsc asupra priorităților și controlează substanța și procedura acestora. O dependență puternică de granturile de stat ale organizațiilor minorităților naționale care participă la activitatea CNM îi face parteneri docili ai autorităților, care nu doresc și sunt incapabili de a exprima în mod vocal așteptările minorităților naționale, în timp ce poziția aproape monopolistă cu privire la accesul la resursele disponibile pentru*

proiecte afectează negativ posibilitatea de a dezvolta pluralismul și creativitatea în cadrul fiecărei comunități minoritare naționale (...) - nu reflectă starea actuală a faptelor privind mecanismele funcționale create de România pentru persoanele aparținând minorităților naționale. De altfel, CNM și organizațiile reprezentative pentru persoanele aparținând minorităților naționale au contribuit, în general, în mod semnificativ la modul în care sistemul de protecție al drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale este în prezent și la modul în care România protejează efectiv aceste drepturi. În prezent, datorită alocărilor financiare substanțiale de care au beneficiat în ultimii 20 de ani, organizațiile minorităților au devenit ONG-uri puternice, cu resurse materiale solide, care funcționează ca adevărate centre culturale și comunitare.

Articolul 16 al Convenției-cadru - reforma administrativă

Dezbaterea publică privind reforma administrativă în România este în curs de desfășurare. Conform prevederilor Constituției României, trebuie să existe un consens larg asupra acestei chestiuni, orice reformă administrativă fiind supusă aprobării prin referendum. Toate forțele politice din România susțin ideea unei reforme administrative incluzive care să nu creeze dezavantaje pentru persoanele aparținând minorităților naționale sau pentru patrimoniul lor cultural și istoric. În același timp, toate forțele politice din România susțin ideea unei reforme administrative bazate pe criterii de eficiență și nu pe crearea artificială a unităților administrative, bazate pe criterii etnice, și care nu conduc la asigurarea unei societăți integrante.

Articolele 17 și 18 din Convenția-cadru - Cooperare bilaterală

România este de acord cu evaluarea Comitetului consultativ privind responsabilitatea statului de cetățenie în ceea ce privește drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și subliniază în mod deosebit această responsabilitate în dialogul cu toate statele de origine ale minorităților naționale care trăiesc în România. Toate acordurile bilaterale care conțin clauze menite să protejeze persoanele aparținând minorităților naționale sunt încheiate în acest spirit și în logica bunei vecinătăți și a relațiilor de prietenie. Mai mult, partea română a subliniat și a declarat că principiile Convenției-cadru sunt elemente-cheie care pot aduce o valoare adăugată acordurilor bilaterale.

Pentru Guvernul României, acordurile bilaterale sunt și vor rămâne instrumente politice și juridice de referință, care pot contribui într-o manieră solidă la consolidarea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, în conformitate cu principiile Convenției-cadru cu alte instrumente internaționale relevante și cu principiile dreptului internațional.